

Szegényügy

SZAKKÉRDÉSEKKEL FOGLALKOZÓ HAVI SZEMLE.

Szerkesztőség és kiadó-
hivatal: Budapest, IX.,
Boráros-tér 6. II., 6.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
Dr. HILSCHER REZSŐ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre 14 kor.

Programmféle.

Az időnek teljessége hozta magával ennek a kicsiny lapnak útra való indulását.

Fortyogó, tüzes katlanná lett a világ, a salakot végleg szeretné kilökní magából. A nagy rombolásoknak még nagyobb építésekkel kell maguk után vonniok a dolgok rendje, a fejlődés örök törvénye követeli ezt.

A szebb, a jobb jövőt munkáló érzések, eszmék ezidőszerint még harcolnak a sötétséggel, de sokan már látjuk az első lázából lehűlt, kijózanodott embert, Amint arcát véres kezébe rejtetten zokog.

Minden irány lelkes úttörőket mondhat magáénak, minden szociális célért rajongó halának meg bármely pillanatban, elsőrendű orgánumok terjesztik a jövő hitét, de a speciális, az önmagában vett szegényügynek zászlótartója nincsen. Teljes közöny uralkodott ezen a téren minden irányban s ha voltak is, kik vérszegény eszméket akartak életre kelteni, jobb sorsra ép demes törekvésük meddő maradt.

Nem hányjuk itt szemére senkinek az elmulasztottakat, nem ez a feladatunk, hanem a nemtörődömségnek s a tévedéseknek gátját akarjuk elszakítani, hogy szabadon, a maga tisztaságában induljon jövendő folyam-léte elé az apró patak.

Az iránytű szerepét szántuk magunknak. Becsületesen, őszintén fogunk megmondani mindent, miben gennyes sebjét látjuk a szegényügyünk tarthatatlanságának.

A szeretetnek, a mindenenket megváltó szeretetnek katonái leszünk csupán és ha majd le is sújt néha az öklünk, ez csak azért lesz, hogy a simítások is útnak indulhassanak. Az elfáradtak és megterheltek megnyugtatóra várnak: még most nincsen itt az ideje a szép, meleg szavak szalásának. A nagy munkának még első tégláit sem raktuk le, de most már mindenki tudhatja: mit akarunk és miért éppen most bontjuk ki a lobogót. Kérjük az olvasót, álljon a mi ügyünk mellé olyan lelkesedéssel, mint amilyent az megérdemel és amelynek jutalma önmagában lesz.

A SZERKESZTŐ.

Szociálpolitika, szegényügy és jótékonyosság.

Nem véletlenségen múlt, hogy ezek a sorok is csaknem ugyanazt a címet viselik, amelyet Pikler I. Gyula nemrégén írt valamelyik napilapban egyik cikke felé. A cikkben kifejtett eredeti eszmék annyira alkalmasok téves nézetek keletkezésének előmozdítására s az egész szegényügynek helytelen világításba való hozatalára, hogy feltétlenül reflexiókat kell fűznünk azokhoz.

A jótékonytságot a szerző ellenszolgáltatás nélküli szolgáltatásnak mondja, de megfélekedezik arról, hogy csupán- a *társadalomnak* ilyen irányú tevékenysége nevezhető jótékonytságnak, A szerves közületi (állami vagy községi) humanitárius működés nem jótékonytság, hanem szolgáltatásért nyújtott szolgáltatás. És erre kell a hangsúlynak esni a szegényügy kérdéseinek elbírálásánál. A mi törvényhozásunk is ezt az elvet vallja a szegényügy meglévő pár ágazatának szabályozásánál, főleg midőn a közsegélyezés költségeit az illetőségi község terheként állapítja meg. Az illetőség megszerzése, (az 1886. évi XXII. t. c. 16. szakasza kivételes esetekre – egyéb támpont híjján – vonatkozik) anyagi szolgáltatással, a közterhekhez való hozzájárulással függ össze s itt látszik legélesebben a szegényügy mibenléte, melyet törvényhozásunk páratlan szociális érzékkel domborított ki, természetesen csak a főprincípium: az ellenszolgáltatás elve értelmében.

A szegényügy megoldása csak részben lehet községi feladat, éppen az ellenszolgáltatás elve alapján, hiszen az egyes részéről a községnek jutó szolgáltatás csak elenyésző része azoknak a szolgáltatásoknak, mely az állam részére jut, anyagi (adózás, katonáskodás) és erkölcsi értelem-

ben. Felvethető ez ellen amaz érv, hogy nem minden egyén részéről éri közvetlenül szolgáltatás a közületet. Ez az ellenvetés azonban elfakul, ha megállapítjuk, hogy akkor midőn – éppen főleg szegényügyi területen – tartásra (fizetésre) köteles hozzátartozókat (szülő, nagyszülő, gyermek-unoka) ismer a magyar jogalkotás (1898. XXI.), a következetesség élvénél fogva ugyanezen hozzátartozóknak szolgáltatása feltétlenül kell, hogy jogot szolgáltatasson szükség esetén a közület szegényügyi tevékenységének igénybevételére. A cikkírónak egyik tévedése ott van, ahol a jótékony-ságot azonosítja a szegény ügygel.

Ami a társadalmi jótékony-ságnak ellenszolgáltatás nélküli mivoltát illeti, nagy általánosságban ezt is feltétlenül tagadjuk.

A közület gyarló s a közérkölc-s rovására számítandó hiányos szegényügyi működésének pótlása a társadalmi jótékony-ság feladata.

A társadalmi jótékony-ság nagy általánosságban is ellenszolgáltatás ismérvet hordja magán, ha nem is mindig anyagi, de többnyire erkölcsi vonatkozásban. Ellenszolgáltatás pl. a tőkeerők helytelen elosztódásáért, a közegészség fejlődéséért, mely a jótékonykodót saját személyében közvetlenül is érdekli, az élet- és vagyonbiztosság ?ehető tökéletességéért. Sőt, mint Lester F. Ward írja, vannak emberek, akiknek élete boldogtalan lenne, ha jótettek alkalmi nem nyílnának számukra s akik képtelenek elnyomni titkolt örömeiket, ha valami szerencsétlenség történt, amely jótékonykodási alkalommal kecsgetteti őket.

Mindezek: ellen felhozható, hogy a jótékony-ság által nyújtott szolgáltatásnak nevezett, tevékenység ellenszolgáltatásszerűségének a jótékony-ság kedvezményezettje tudatában nincsen s az ingyenélési hajlamot, a munkakerülést mozdítja elő, viszont, ha pedig az ellenszolgáltatásszerűség tudata megvan, a jótékony-ságban való részesíttetést nem etnikai, magaslapon álló egyének követelésként tüntethetik fel. Es éppen itt érezzük a közületi szegényügy teljes, rendszeres felépítésének szükségességét. A társadalmi jótékony-ságnak, mint már egyszer más helyen megírtuk, a közületi szegényügy hézagai kitöltésére kell alkalmaztatnia annak az elvnek érvényesítésével, hogy a társadalom jótékony-ságából eredő adományok közpénznek, önkéntes adónak minősítendőek és a közületi szegényügy szervei által bírálendő hovatfordításuk és felosztásuk mértéke.

A szociálpolitika és szegényügy két teljesen különálló tevékenység. Az egyik előzmény, a másik nagyrészen következmény. A szegényügy feladata, hogy felkarolja azokat az egyéneket, kiken a szociálpolitika nem segített, vagy nem segíthetett. A kettő közül a szociálpolitikára hárul a nagyobb feladat. A szegényügy a szociálpolitika praeventív tevékenységének tükre. A szociálpolitikát és szegényügyet amellet, hogy mind-

kettő, mint tevékenység, önálló, saját területén mozog, az okok és okozatok láncsorozata köti egymáshoz. A szociálpolitikai tevékenység hézagossága a szegényügy működésének szükségességét egyenes arányban növeszti. A kettő között sokszor oly elmosódott az átmenet, hogy könnyen érthető gyakori egybefoglaltatásuk. A szegényügy kereteinek összevonása a minimumra csökkenthető a szociálpolitika tökéletesülésével. E tökéletesülésnek pedig egyik főkelléke az, hogy minden munkaerő a lehető legteljesebb mértékben, a legkedvezőbb körülmények között értékesíthető legyen. Az értékesítés lehetőségének alapja pedig – a tőke érdekeltiségének ellensúlyozásául – az államnak, mint önálló termelőnek, mint munkaadónak intenzívebb mértékben való fellépése. Természetesen ez az államhivatás ideálisabb felfogásának érvényesítése nélkül nem képzelhető el. És evvel egyidejűleg az állam a munkabérek szabályozójaként lépne fel.

Nemcsak szociálpolitikai értelemben elsősorú szükségesség biztosítani a korlátolt munkaképességűek munkaerejének teljes mértékben való értékesíthetőségét. A korlátolt munkaképességűek a nagy versenyben rendes körülmények között háttérbe szorulnak, sőt munkaerejük legtöbbször felhasználatlanul marad, pótolhatatlan kárára a nemzetgazdaságnak és nyűgüül a szegényügynek, melynek működését ilyképpen igénybevenn. kényszerülnek. A mai szegényügy túlon túl nagyrésztének megoldása tehát a szociálpolitikára vár.

Mert nagyon kevesen vannak a szegényügy tevékenységét ma igénybe venni kényszerülők között olyanok, akik valamelyes munkaerő birtokában ne lennének. Ez a munkaerő pedig – különösen, ha tekintetbe vesszük a birtokosnak családban való élését – a létfenntartás minimumának megszerzésére, a felhasználás módozatának kellő megválasztásával, természetesen normális időben, többnyire elégséges. Igen érdekes kísérleteket látott erre vonatkozólag e sorok írója, ki hivatásával kapcsolatban is foglalkozik a szegényüggyel

Egyik szegényházban ápolott 39 egyén közül 7 volt annyira elerőtlenedve, hogy magával lehetetlenül feküdt ágyában, míg a többi 32 többé-kevésbé számbavehető munkaerővel rendelkezett. Ezek közül tollfosztással foglalkozott 6, napi 40-80 fillér körüli keresettel, harisnyakötéssel, csipkehorgolással, hímzéssel foglalkozott 9, napi átlagos 70-90 fillér keresettel, különleges munkákkal (babakészítés, csigafaragás, papírlánc, zacskóragasztás stb.) foglalkozott 10napi átlagos 70 fill.-l K. keresettel, kőművesekhez járt keverékkészítésre 2, napi 2-220 korona keresettel, könynyebb takarításra járt (napi 2 órai elfoglaltsággal) 2, napi 60-67 fillér keresettel, címírással foglalkozott 1, napi 1.60 K. keresettel, libát tömött 1, napi 40-50 fillér keresettel, 1 semmiféle munkával foglalkozni nem akart,

Meg kell jegyezni, hogy nem mindegyik ápolts munkaeje volt teljesen kihasználva s nem is mindig a neki legjobban megfelelő munkára fordított az s így a keresőképeség meglehetősen kihasználatlanul maradt. Ezzel szemben egy-egy ápolts élelmezési, gondozási, mosási költsége 1910-ben, havi 18, 1911, 1912, 1913-ban havi 20 koronába került, míg a ruházati költségek évi 60 koronából teltek ki.

Ezeknek az ápoltsnak egy része, midőn felismerte csökkent munkaeje megfelelő felhasználásának módozatait, a szegényházból kilépett s visszament családjához, hol keresetével kiegészítvén a család jövedelmét, megfelelő ellátást talált, sőt a család helyzetét is megkönnyítette. Ugyanez az eset azoknál, akik még nincsenek teljes munkaerő birtokában: a gyermekeknél. A népoktatás szociálpolitikai feladatait a maguk teljességében még nem igen ismerték fel nálunk, bár voltak és vannak, akik helyes utón kísérleteznek.

A szegényügyi tevékenység ezidőszerint általában több, mint fele részben gyermekvédelem s a gyermekvédelem működésének szükségessége jelentékenyen csökkennék a népoktatás szociálpolitikai szervezése által. A népoktatás akkor, midőn kulturális feladatokat szolgál, nem tesz egyebet, minthogy az étellel az életre nevel, ez az étellel az életre való nevelés pedig igen tökéletlen, ha csupán a ma használt eszközökkel dolgozik. Az írás, olvasás, számolás, természetrajz tudása csak bevezetés, csak előkészület a legfőbb ismeret és képesség megszerzéséhez és ez a legfőbb képesség az, melyet hiába keresünk népoktatásunk mai rendszerében. A szociálpolitikai nevelés gyakorlati módozatai teljesen ismeretlenek a népiskolákban. A beiratkozatlan tanulók óriási száma tanúsítja ezt. Mert az iskolába való nemjárásból a kultúra iránti érzéketlenségre csak nagyon kevés következtetést lehet vonni, csupán a teljesen hiányzó, illetve helytelen szociálpolitikát mutatja ez. Eltekintve attól, hogy az iskolába nem járást – különösen az ismétlő iskoláknál – a családnak az iskolaköteles keresetére való utaltsága okozza főként, amely azután azt is eredményezi, hogy a szakképzetlen napszámosok tömege szaporodik, a nemzetgazdaságnak mérhetetlen kárára. A szociálpolitika hiányának következménye a gyermekvédelmi működés kiterjesztésének szükségessége. A népoktatás szociálpolitikai szervezésének főelvé az, hogy a tanítás kenyérkeresetre való neveléssel kapcsoltsák egybe, illetve, hogy már e nevelés közben is kenyérkereseti lehetőségeket nyújtson, bármily korlátolt mértékben is.

A nemzetgazdaság felvirágzásának egyik főfeltétele az, hogy minden munkaerő olyképpen használtassék fel, hogy a termelésnek a lehető legkedvezőbb lehetőségeket nyújtsa. Az egyének munkaejének rendszer-

telenül való alkalmazása eredményezi a fonákságok nagy tömegét, így többek között a munkáshiányt bizonyos termelési ágaknál, melyek fejlődésének így meg kell akadnia. Ez a körülmény egyes szakképzést kívánó munkaágaknál tapasztalható s ez hozza magával az ezen munkaágakban dolgozó munkások aránytalan előnyét a többi munkással szemben, a kereset tekintetében. Mert az, hogy a jobb keresetet nyújtó iparágak a murikások által nem frequentáltak, szintén a szociálpolitika nyomorúságának következménye, mert a család nyomorúsága a pályát választó munkást kényszeríti, hogy olyan munkaágra menjen, ahol leghamarabb juthat az életfentartást úgy, ahogy biztosító keresethez, míg a magasabb ipari képzés ennek idejét meglehetősen kitolná.

A szociálpolitikai népoktatásnak arra kell törekednie, hogy ama munkaágak egy részét, melyek felnőtt egyén munkaerejét nem igénylik, gyermekek által végeztesse el s így – erre esik a főhangsúly – a családot a gyermek révén bármily csekély összeghez juttassa, ezzel részben megakadályozza azt, hogy a család a gyermeket iskola helyett napszámba' járassa, továbbá, hogy a gyermek eltartásának terhe miatt a család a szegérierügy és a jótékonyág tevékenységének igénybevételétől mentesüljön, részben pedig eléri, hogy a felnőtt egyének oly munkaágakra menni kényszerüljenek, melyek nagyobb kereseti lehetőséget nyújtanak s melyek fejlődésének stagnálása a nemzetgazdaságot mérhetetlen kárral tetézik. Ezen alkalmasabb munkaágakra való áttérés megkönnyítése az által is szolgálva lesz, hogy a család terhei az iskolásgyermek keresetével is enyhülnek.

A háziipar – a nemzetgazdászok bármennyire is meghúzták felette a harangot – kellő szervezése szintén döntő tényező a szegérierügyi tevékenység igénybevételének kényszerültsége elleni szociálpolitikai küzdelemben. Újabban lelkes úriasszonyok egyes vidékeken valóságos jólétet teremtettek háziiparcikkek készítésének betanításával. A mi népünk értelmessége, találékonyága s a kivitelre való ügyessége számtalanszor bebizonyult, iparművészeti kiállításokon csodás dolgokat láttunk kikerülni egyszerű póri nő kezéből s a fogyasztóknak a specialitásokra való nagy hajlandósága majdnem teljesen kiaknázatlan. A Magyar Háziipari Szövetség először oly lelkes munkája ellanyhult, a háziipari termékek értékesítése sincs úgy szervezve, hogy az a visszafejlődést megakadályozhatná. A téli munkaszünet a falusi házakban az élet megállásával egyértelmű. Itt is a szociálpolitikának kell fellépnie megfelelő szervezettséggel. Pikler I. Gyula szerint a szociálbiztosítás is szegérierügyi tevékenység, hiszen – mint mondja – a szociálbiztosításban benne van az ingyenadás elérne.

Általánosságban ezt a véleményt így kimondani nem lehet, hiszen a szociálbiztosítás szervezésének mikéntje mérlegelendő itt elsősorban és képesek vagyunk elképzelni olyan szociális biztosítást is, melynél a munkáson kívül más tényező nem terhelteti biztosítási költségekkel. Működik is nálunk egy ilyen intézmény, de szervezeti hibája miatt nem töltheti be kellőképpen hivatását. Ami a munkaadónak a biztosítás terheihez való hozzájárulását illeti, az ingyenadás ismérve meg nem állapítható, hiszen minden munkaadó örömezt fizeti azt az alig számbavehető járulékot, mely például a munkásbiztosító pénztárt illeti, hiszen evvel egyrészt a munkás ambícióját fokozza, biztosságérzetét fejleszti s így saját hasznát szolgálja, másrészt szabadul olyan kötelezettségektől, melyek adott esetben őt sokkal súlyosabban terhelnék meg. Például a házi cselédekre nézve a biztosítási kötelezettséget nem mondja ki törvény, mégis minden számolni tudó szolgálatadó betegsegélyző egyesületbe írta cselédjét, hogy az annak megbetegedése esetén őt terhelő gyógyítási költségektől mentesüljön. A munkásbiztosítási járuléknak a munkást terhelő része inkább egyértelmű a munkaadó tehermentesítésével, ha csak a betegség esetén való segélyezésnek meglehetősen hosszú időtartamát nem vesszük figyelembe. A baleset ellen való biztosítás is a munkaadó anyagi érdekeit szolgálja, tehát az ingyenadásról itt sem beszélhetünk.

A szociális biztosításnak teljes vonalon való bevezetését már előkészítette a munkásbetegsegélyző és balesetbiztosító pénztár, melynek működésébe szorosan bekapcsolódnának s azt kiegészítenék az újabb biztosítási ágazatok. És éppen ez a bekapcsolódás adna módot arra, hogy az általános szociális biztosítás költségei a minimumra szállíthatnának le. Például a rokkantsági biztosítás egyik esetét a balesetbiztosítás képezi s a balesetbiztosítás által történt kielégítés után a rokkantsági biztosítás egy másik esetének: a biztosítottnak a természetes utón (gyógyíthatatlan betegség, aggkor) munkaképtelenné váltakor beillandó járadékfizetés kötelezettsége alól a pénztár mentesül. A közület megterhelése az általános szociális biztosítás megalkotásához nem okvetlenül szükséges, legfeljebb az első évek nehézségei okoznának gondot, a munkásbetegsegélyző és balesetbiztosító pénztár, valamint a németországi biztosításügy eddigi története élénken bizonyítja. A munkásbetegsegélyző és balesetbiztosító pénztár gazdálkodásához pedig sok szó fér, a személyzeti ügyek helytelen kezelése, felesleges költségtöbbletet okoz, mégis az intézmény örvendetes fejlődésnek osztályrészese.

A közület esetleges megterhelése ily formában sokkal kisebb méretű és sokkal előnyösebb erkölcsi tekintetben is hatékonyabban szolgálja a céh, mintha a szegény ügy tevékenysége keretében történik, A szegény ügy

és jótékonyág demoralizáló hatásától félni kishitűség, ha ezeket a tevékenységeket, mint fentebb említettük olyan értelemben tekintjük – s csak így tekinthetjük – hogy azok alapja szintén a szolgáltatásért járó ellenszolgáltatás.

Természetesen mindkét tevékenység a szervezetlenség következtében szomorúan visszas helyzetbe került s rendeltetésével ellentétben jóvátehetetlen károkat okoz, mételyként hinti el a munkátalanság, az ingyenevélés magvait, Minden bajnak orvoslása a helyes, felvilágosodott szociálpolitika, tisztafejű és tisztakezű emberek jöjjenek, a hivatás tudatában lévők. A háboru itthoni következményei olyan szükségességet támasztanak, melyeket tétlenül bevárni tálán még sem lehet. Friss életre való szociálpolitika nélkül a szegényügy össze-visszasága kell, hogy gondolkodóba ejtsen minden embert. Minden embert, aki lát és aki érez. Igaz, hogy ilyen kevés van.

Dr. Hilscher Rezső.

A gyermekvédelem egységesítése.

Az anya- és csecsemővédelem mozgalmának szükségessége már ölholnapra, hirtelen került be a köztudatba. Sikerült elérni azt, hogy nemcsak a társadalom, de a hatóságok legteljesebb érdeklődése kíséri a mozgalom fejlődését s egyre nagyobb arányokban való terjedését.

Az általános közöny megtörtét örömmel állapítjuk meg, de féltő aggodalommal nézünk a nagy csőd elé, mely a gyermekvédelmet a felületes gondolkozóknak és hozzá nem értőknek vezető szerepre jutása folytán fenyegeti.

A gyermekvédelemben is vannak normák, ötleszerűen mozgalmakat az egyetemes ügy kára nélkül indítani nem lehet s a fejlődés egyetlen helyes irányát csupán az egyetemes gyermekvédelem kifejlesztésében látjuk.

Ma alig beszélnek gyermekvédelemről, az anya- és csecsemővédelem kisajátított magának minden érdeklődést, a nemzetmentés politikája ma az anya- és csecsemővédelem egyoldalú hangoztatása.

A magyar hivatalos gyermekvédelem nagyon szűk területen mozog, határainak kiterjesztése csak a társadalom megmozdulásától várható. A társadalom hangadói azonban most az anya- és csecsemővédelmet propagálják, a gyermekvédelem ügyének fellendülése messze időkre kitolódott,

A gyermekvédelemben lehetnek fejezetek, lehetnek fokozatos rendszerek, melyek azonban egymásból folynak s logikai kapcsolatuknak megszakítása az egész intézmény sorvadására vezet. A gyermekvédelem természetes, egészséges felépítésének folyamatában ötletekkel dolgozni nem lehet, az élet világosan adja fel a kérdéseket, amelyekre csak egyszerűen felelnünk kell. Ennek a feleletnek tarkítását, mellékutakra való terelését eredményezi a dilettantizmus tiszteletreméltó, de óriási károkat okozó unos untalan beavatkozása. Az anya- és csecsemővédelem működési körének szoros elhatároltsága a gyermekvédelemben megpecsételi a mozgalom sorsát s annyi nemes ambíciót felemésztve, a társadalom mindkét értelemben vett erőitömegének elpazarlására vezet.

Hogy az egyetemes gyermekvédelem nemcsak stagnál, de visszafelldött az anya- és csecsemővédelemnek egyeduralomra jutása következtében, minden hozzáértő tudja, az ötletek tobzódása idején azonban ki hallgat a figyelmeztető szavakra ?

Az anya- és csecsemővédelemnek az a törekvése, hogy főleg szociálpolitikával dolgozik, a mai hivatalos gyermekvédelemmel ellentétben, mely a szegényügyi tevékenységre helyezi alapját, ami álláspontunkkal találkozik. Azonban éppen itt látszik meg a mozgalom szűklátkörűsége, mikor a helyes érzéssel választott módszer világitása mellett sem tudják meglátni a félbehagyott munka eredménytelenségét

A gyermekvédelem egész intézményt kivan, egységes szervezetet, mely ha a teendők minéműsége szerint specializáltatnék is, egységesen hat kifelé működésének egyetemleges tudatával. Sőt a gyermekvédelem, még mint egységesített egész, egymagában sem következményezheti az eredményt, melyet a kívánalmak előírnak, ha nem egészíti ki tevékenységét az egész család védelme, hiszen a családtagok természeti és gazdasági egybetartozása, a család sorsának kihatásaiban való egyforma osztozkodás elsősorban veendő figyelembe a kérdés elbírálásánál. És itt, ezen a ponton találkozunk a gyermekvédelem a családvédelemmel.

A családvédelem nemcsak a gyermekvédelemnek, de úgyszólván az egész szegényügynek szociálpolitikai szempontokból való magasabb, tisztultabb felfogása. Az okoknak keletkezésük pontján való felkutatása, megelőzés, a következményeknek csirájukban való elfojtása. A családvédelemnek már akkor akcióba kell lépnie, mikor a szorosan vett gyermekvédelem még nem működik. A családvédelem elsősorban a családfentartók védelme, mert a szorosan vett gyermekvédelem közbelépésére a családfentartók kellő védelme esetén nem is lesz szükség. És itt kihatásaiban a következmények egész sora vonul fel előttünk.

A mai hivatalos gyermekvédelem, mint mondtuk, nem szociálpoliti-

kai alapon szerveztetett és így nem a családvédelem elvén nyugszik. Egy olyan nagy szervezetben, mint a gyermekvédelem, természetesen a szegényügyi vonatkozások teljesen ki nem küszöbölhetők és így a hivatalos gyermekvédelem mai rendszere is megtalálja a maga helyét a megalkotandó nagy intézményben. Most, mikor a háború által felszínre dobott kérdések megoldását várván, a nemzetmentő feladatot egyedül az anya- és csecsemővédelemben látják az illetékesek és műkedvelők betölteni, ennek a nagy intézménynek létrejötte ismét elodázódott. Pedig a hadiárvának s a rokkant katonák szegényügy körletébe hajtott gyermekeinek száma napról napra növekszik. Az lett volna az ideális állapot, ha őket már kész szervezet várta s fogadta volna karjai közé. A szervezet alapja csak a családvédelem lehet. A tennivalóknak szédítően messzi perspektívái nyílnak meg itt: a hadiözvegyek és árvák, a rokkant katonák és hozzátartozóik, a háború által vagyoni romlásba taszítottak és az eddig is gyámollásra szorultak ügye egységesen oldható meg: a családvédelemben. Ezt a szükségességet kell a köztudatba belevinni. A hangadókra: itt nagyszerű szerep vár, itt igazán eredmény nyel érvényesíthetik jóakarataikat. Kíváncsian várjuk lesz-e belőle valami?

- r. -ő.

Vita az állami gyermekvédelemről.

Dr. Pártos István egyik napilapban cikket irt, melyben a következőket mondja többek között: „Tökéletesen tökéletes volt a gyermekvédelem, csak éppen egy hibája volt: semmi eredményt nem tudott felmutatni, vagy csak olyan csekélyét, amely alig érte meg a ráfordított munkát.” Dr. Bosnyák Zoltán ugyanabban a lapban, talán kissé túlságos hévvel, megtámadja a cikkíró emiatt s „tudatlan vádnak” nevezi annak megállapítását. „Akiket e vád sújt, kipellengérez, az elsöbben és minde nekföfött a magyar nép ... aki tűzhelyéhez fogadott száz meg százezer elhagyott gyermeket és pár koronáért védi, melengeti, neveli a családi otthonában” – írja és írásában ritka közvetlenséggel ismét alkalmunk van Bosnyák Zoltánnak, a poétának meleg érzéseiben gyönyörködni. Mert Bosnyák a vitát a poézis mezejére vezette át, az érvek, melyeket válaszában felhoz, a költészet virágos mezejéről valók. A vitázók közül egyik sem hallatja a teljes igazságot, amely valahol a középben található meg.

Az állami gyermekvédelmet Széll Kálmán, Bosnyák Zoltán, Ruffy Pál és Szana Sándor elgondolásában annak idején a tökéletességnek becsületes tudatával alkották meg papíron s hogy az élet ráhibázott az idealizmusra, annak igazán nem az alkotók az okai. Az elv, a családi nevelés elve, helyes és bevált, azonban a nevelni hivatottak körül nagyon sok visszássággal találkozott a magyar gyermekvédelem. Nem a magyar nép általában, hanem a magyar népből egyesek – sajnos nagyon sokan – az emberi és nemzeti hivatásnak nem jutottak el arra a magaslatára, melyet a gyermekvédelem megalkotói pedig általánosságban alapul vettek. A nevelőszülők kiválasztásánál nem jártak el eléggé körültekintően, részben pedig alkalmas nevelőszülők híján nem válogathattak: ez az állami gyermekvédelem kilengéseinek egyik főoka. A másik főok pedig, melyet elsőbül kellett volna említenünk, hogy a családi nevelés elvét nem úgy vitték keresztül, illetve nem úgy folytatták a kezdet helyes irányát, hogy ez a családi nevelés a lehető legtökéletesebb módon érvényesüljön, magában az elhagyott gyermeknek a családjában. Hogy miért nem így történt, megadja a választ egyik hivatalos állami kiadvány, mely az elhagyottság feltételeinek fennállását megállapítani hivatott községi elöljáróságokat vádolja könnyelműséggel – a sorok közül kiérezhető részrehajlósággal – s ilyen kicsinyes okok miatt szenved az egész magyar gyermekvédelem. Nem osztjuk dr. Pártos Istvánnak azt a nézetét, hogy az állami gyermekvédelem semmi eredményt sem tudott felmutatni, viszont azt sem állíthatjuk, hogy elérte azt az eredményt, melyet hasonló munkával elérhetett volna. Bosnyák Zoltán azért ne haragudjék, ha egy-egy gyakorlati szakember is elmondja a maga véleményét, talán pár értékes adatot is találhatni abban. Pártos István bizonyára nem a levegőből vette állítását, melyben csak azt hibáztatjuk, hogy általánosságban mondta ki az Ítéletet és nagyon érdekesnek tartanánk, ha Pártos István megkérdeztetnék tapasztalatai felől, mert lehet, hogy működésének területén az állami gyermekvédelemnek csökevényes hibái vannak s azok megfelelő beavatkozással orvosolhatók lennének. Ennyit a vitáról. A Bosnyák Zoltán által az állami gyermekvédelem és az általános gyermekvédelem között emelt érdekes párhuzamra még lesz alkalmunk visszatérni.

FIGYELŐ.

A Kollár-díj és a hadiárva.

A hadiözvegyek és árva sorsának végleges, intézményes biztosítása ügyében a hivatalos intézkedéseket hiába várván, Kollár Miklós, egy emberséges gyáros, kinek nevével jótékonyági akciók során már többször találkoztunk, pályadíjat tűzött ki olyan munkák jutalmazására, amelyek e kérdés legtökéletesebb megoldására rámutatnak. A pályázat bár lejárt és lejárt az eredmény kihirdetésére megállapított terminus is, a pályázat miként való eldőlteről máig sem tudunk semmit.

A magunk részéről a pályázatnak nem tulajdonítunk valami nagy jelentőséget, csupán a hadiözvegy és árva kérdés iránti érdeklődés felkelésével s az annyira vérszegény szakirodalom munkásainak ösztönzésével szerzett megbecsülhetetlen érdemeket.

Meggyőződésünk az, hogy a hadiözvegy- és árvaügyet társadalmi utón megoldani nem lehet. Az államhatalom őszinte és legteljesebb odaadásával létrehozandó központi szervezet egységesítő, irányító és ellenőrző működése nélkül az erők elforgácsolódása és elpocsékolása fenyeget, ami természetesen az ügy eredményének rovására megy. A kormánynál, mint tudjuk, megvan az érdeklődés, a tennivalók tudata, ezt bizonyítja az ideiglenes évi segély megállapítása is, azonban ez mind nem elég ahhoz, hogy a hősök hátramaradottjai az ínségtől

megóvassanak. Helyiérdekű akciók, az Augusztai- és Hohenberg Zsófia-alap gyűjtése árva ház létesítésére, mind csak próbálgatások és csak arra jók, hogy az állam beavatkozását késleltessék. Hiszen hangzatos jelszavakkal úgy állítják be munkájukat, mintha az a fenyegető nyomor és szenvedés villámhárítója lenne. Mi már telítve vagyunk az ilyen jótékony mozgalmakkal. Ők államok kivannak az államban lenni, tessék csak megkérdezni, mit szólnának, ha akciójuk eddigi eredményét a cél egyenes érdekében a kormány lefoglalni akarná. Ellen-, őrizetlenül és rendszertelenül folynak be a társadalom önkéntes adói, milliók, s a hadiözvegyek és árva csodálatosképpen máig is nélkülöznek. Építendő árva házakra gyűjtenek, holott azt sem tudják, lesz-e annyi olyan hadiárva, ki azok helyeit elfoglalja s ha lesz is, ez még nem azt jelenti, hogy a kérdés olyan megoldásban részesült, mely kielégíthet mindannyiunkat. Elsősorban is még megközelítő statisztikát sem tudunk készíteni a hadiárva számáról. Sok gyermeket kezelnek hadiárvaként, holott nem az, viszont számtalan gyermek reménykedve várja haza édesatyját, pedig az régen messzi sírban porlad. A hadiárva csak elenyésző, számba sem vehető része anyátlan, míg az eddigi adatok szerint átlagosan 95%-a édesanyjának gondozása alatt áll. Ebből a 95%-ból nagyon kicsiny azoknak az árva a száma, akik zártrendszerű gondozásra szo-

rultak. A túlnyomó rész, és evvel kell elsősorban számolnunk, családjának háztartásában találja fel továbbra is otthonát. Mert arra kényszeríteni az anyát, hogy gyermekétől megválva, azt árvaházba adja, nemcsak hogy nem lehet, sőt az akció sikerének főfeltétele az, hogy a gyermek édesanyjánál továbbra is megmaradjon. Az elv, melyet a hivatalos tényezők oly sokszor hangoztatnak, hogy minden hadiárva lehetőleg hasonló környezetvilágban maradjon, mint amelyben eddig nevelkedett, helyes és az egyetlen, mely a célt megközelíthetővé teszi. Azonban hol találhatná meg jobban ezt a környezetvilágot, mint annak a családnak keretében, amelyben eddig is élt. Az első kellék tehát az, tétessék lehetővé a hadiözvegynek, hogy árváját maga nevelje ezután is. Nem a bőkezű nyugdíj és nevelési járulék a fontos, hanem helyes, észszerű szociálpolitikai intézkedések, melyek elsősorban a hadiözvegy és hadiárva helyzetének létfeltételei könnyítésének előbbrevívói. Nem az ingyeneledésre való buzdítás, de az eredményes, megfelelő otthoni munka lehetősége, a kizsákmánylástól való megóvás, az állam védő hatalma alatt. Hangsúlyozzuk a családi nevelés előnyét az árvaházi nevelés felett és az árvaházi gondozásba csak oly hadiárvákat szabad utalni, akik a családi nevelés előnyeit, vagy anya nem létében, vagy más oknál fogva, nem élvezhetik. Az özvegyi nyugdíj, nevelési járulék és ideiglenes évi segély eddigi összege azonban nem maradhat meg, azon kenyeret sem lehet venni, nemhogy életet fentartani. Vannak erkölcsi kötelességek, melyek alól még az állam sem mentesítheti magát. Az pedig, hogy az állam ez erkölcsi kötelességek

teljesíthetésének megkönnyítésére, mely a társadalom önkéntes közreműködésének szervezésében áll, nem reflektál, sajnos, nem az önbizalmat mutatja, hanem az erkölcsi erőszegénységet.

Nem tudjuk, milyen eszmék kerülnek felszínre a pályázat során, nem tudjuk, hogy ismét milyen, a kérdést összebonyolító ideákkal fogunk találkozni. Tudáskodó okoskodások helyett mi az egyszerűség tökéletességét ajánljuk. Hol van az erős kéz, mely ehhez hozzávetet ?

-r. -o.

Anya- és csecsemővédő női tanfolyamok szervezése.

A belügyminiszter – 186591 - 1916. sz. rendeletével – egyelőre az ország hét helyén anya- és csecsemővédő női tanfolyamot szervezett. Magát a szervezés tényét a gyermekvédelem egy újabb fejezetének kezdeteként üdvözölnénk, ha még kapcsolatosan egyéb intézkedésekkel találkozoznánk és ha felvilágosítást nyertünk volna arra nézve, hogy a tanfolyamokon bizonyítványt nyerendő védőnőket miként szándékszik a belügyminiszter foglalkoztatni. Mert a védőnői tisztség egész egyént kivan, a létfenntartási módozatot nyújtó hivatásszerűség jellegével és a tanfolyamok tartásának csak úgy van értelme, ha a védőnő részére ez a minőség pályát biztosít. Mert az hogy műkedvelők nem fogják ellepni a tanfolyamot, az egészen bizonyos s az hogy a belügyminiszter evvel számol is, kiténik a szervezeti szabályok ötödik szakaszából, mely szerint, ha a tanfolyam mellett internátus van, a belügyminiszter kivételesen megen-

gedheti, hogy egyes arra rászoruló és érdemes hallgatók az internátusban ingyenes ellátást kapjanak, amennyiben pedig internátus nincsen, megfelelő pénzbeli segélyben részesüljenek.

A tanfolyam szervezése tárgyában kiadott belügyminiszteri rendelet szerint a nagy csecsemőhalandóság hazánkban főképpen annak tulajdonítható, hogy a szülőanyák és közvetlen környezetük a csecsemőápolás és gondozás tekintetében sokszor tájékozatlanok, sőt hanyag és közömbös magatartásukkal a csecsemő egészségét és életét is gyakran veszélyeztetik. Az ez ellen való küzdelem nagy, széleskörű felvilágosító és tanító munkát igényel.” A csecsemőhalandóság főokát téve- sen látja a belügyminiszter az anyák tájékozatlanságában, a hivatalszobában szerzett értesülések lehet, hogy így mondták, de az élet egészen mást mutat. A hiányzó és rosszul alkalmazott szociálpolitika következtében uralkodó nyomorúság küldi halálba az ország jövődó katonáit. Kár a dolgot szépíteni és a felelősséget az anyákra hárítani. Az anyák nem a gyermekgondozásban, hanem a megélhetőségi feltételek megszerzésében tájékozatlanok és ezért tartjuk fél munkának megállni a védőnői intézmény megalakításánál. Mert hiába adja a védőnő a legjobb tanácsot a szülés előtt álló, vagy gyermekét szoptató anyának arra nézve, hogy maga és a gyermeke miként marad egészséges, ha például annak a szükséges táplálékot, megfelelő lakást, fűtést, szegénysége miatt, nélkülöznie kell. Nagyon szép és hangzatosan esik kimondani az anya- és csecsemővédőnévét, lehet, hogy a külföldön elismerést szereznek vele a magyar állam „atyai gondoskodása-

nak. Ez így magában nem népesedési politika, hanem nagyképűség, mely ha sorsára jut, megérdemli azt, evvel azonban az anya- és csecsemővédelem óriási munkája csak hátramarad, mert azon a címen, hogy már vannak védőnők, elértek vélik az elérhetetlent. A létfenntartási szükségletek biztosítására irányuló szociálpolitikai intézkedéseken kívül hol maradnak a szülőházak, nappali gyermekotthonok létesítését célzó intézkedések, „mikor érvényesül a belátás elve? Ő nem az emberszeretettől sugalt belátásé, erre gondolni sem merünk, hanem az önző állami érdeken alapuló belátásé, mely a pénzt és vért szolgáltató adóalanyok megmentését tűzi ki célul.

Fabius.

A beiratkozatlan tan- kötelesek összeírása.

Az első két háborús évben, igen helyesen, a beiratkozatlan iskolaköteles gyermekeket nem írárták össze. Most azonban, nem tudni mi okból, az összeírást ismét foganatosították. Igazán céltalan munka ez, a tekintélyes összegű költségen, melyet az összeírók díjazására, nyomtatványokra fordítottak, sokkal hasznosabb feladatokat szolgálhattak volna. Így például cipőt, meleg ruhát vehettek volna ugyancsak a tan- köteleseknek. Mert ki kényszerítheti a szülőt, hogy fagyok idején mezít- láb küldje gyermekét iskolába? Már pedig kérdezzék meg akárhány be- iratkozatlanul összeírt gyermeknek édesanyját, mi az oka az iskolától való távolmaradásnak. Korántsem a nemtörődömség, hanem a család nyomorúsága és ebből következőleg főként a cipő- és ruhahiány. Tu-

dunk olyan családról, melynek a gyermekei a hideg idő beállta óta a lakás küszöbén át nem léphettek. Mégis hát mit vél akkor elérni az újabb miniszteri rendelet? A statisztikai hivatal máris sürgeti a községi eljárásokat a beiratkozások felkészítésére, Igen, kell a statisztika, hogy kiáltsanak a számok, de nem a kultúrára való hajlandóság hiányát, hanem a teljes szociális érzéketlenséget. Így talán ráébrednek a tennivalók tudatára.

Az ipartörvény némely rendelkezésének a háború következtében szükségessé vált módosítása és kiegészítése.

A háború kezdete óta várva vártuk azokat a rendelkezéseket, melyek most a 3053-1916. M. E. számú rendelettel megvalósuláshoz jutottak. Minket közelebbről a rendeletnek a háború alatt katonai szolgálatot teljesítettek, különösen pedig a rokkantak önálló iparüzésének megkönnyítését szolgáló intézkedései érdekelnek. Így fontos szociális rendelkezést tartalmaz a rendelet második szakasza, mely szerint azok, akik a háború ideje alatt legalább három hónapon át katonai szolgálatot teljesítettek, vagy legalább ennyi ideig voltak katonai szolgálattal egy tekintet alá eső helyzetben, annak a képzéshez kötött iparágak önálló gyakorlására, melyben bevonulásuk előtt szakképzésben részesültek, szakbavágó munkát végeztek, iparigazolványt nyerhetnek, ha valamely állami iparoktatási intézetet elvégeztek, ha a tanoncidő befejezése után legalább egy éven át se-

gédi minőségben végeztek szakbavágó munkát, vagy ha igazolják, hogy gyárban, vagy műhelyben legalább két éven át segédi minőségben szakbavágó munkát gyakoroltak. A rendelet harmadik szakasza a második szakasz kedvezményét a rokkantakra abban az esetben is kiterjeszti, ha katonai szolgálatuk három hónapnál rövidebb ideig tartott, vagy három hónapnál rövidebb ideig voltak katonai szolgálattal egy tekintet alá eső helyzetben. Amennyiben pedig a rokkantak iparuk körében, a kereskedelemügyi miniszter által – már meglévő szakbavágó gyakorlatuk figyelembevételével – megállapítandó időn át rokkantiskolai szakképzésben részesültek, e szakképzés alapján iparuk önálló gyakorlására a második szakaszban megszabott szakbavágó gyakorlat igazolása nélkül is iparigazolványt nyerhetnek.

Ipari szakkörökben az a meggyőződés, hogy mindezek az engedmények nem nagyon fognak iparunk fejlődésére indítékul szolgálni s a befejezetlen képzés kontárokkal fogja benépesíteni az ipari pályákat.

Mi mindezekről éppen nem leltjük iparunkat. Az ipartörvény rendelkezéseim eddig is sokan voltak, akik túltették magukat s ezután is lesznek elegendően, akik nem fogják tisztelni a törvény célzatát. A tanoncidő tartamát az ipartörvény eddig sem szabályozta és a tanoncszerződéseknek igen tekintélyes része csak fiktív helyzetnek szolgálköpenyéül. Az pedig, hogy a tanoncidőt befejezeteknek az eddigi két év helyett egyévi, a tanoncbizonyítvánnyal nem bírónak pedig az eddigi három év helyett csak kétévi szakbavágó segédi gyakorlatot kell kimutatniok, az ipari képzésre nem bírhat fontossággal, mert

az ipart tanulóknál nem a tanidő hosszúsága, hanem egyedül a tanítómester képzettsége, hivatásának öntudata, a tanoncnak a pályára való kedve, ügyessége lehet jelentős. A tanoncidőn kívül eltöltött egyévi segédi gyakorlat teljesen elég az iparág tökéletes elsajátításához, aki erre nem képes, azon nem segít a segédi minőségben eltöltött évek tucata sem.

Nem féltjük az iparfejlődést a rokkant katonáknak adott engedelménytől sem. A rokkantiskolai szakképzés más eszközökkel dolgozik s pedagógiai alaposága, a képzés módszeres felépítése érhetőleg megrövidíti az ipar teljes elsajátíthatóságának idejét. De meg a rokkantak, ama tudatnál fogva, hogy korlátozott munkaképességük mellett csak aa esetben képesek kényerüket munkájukkal megszerezni, ha az iparág nehézségeit legyőzik s a teljes munkaképességüekkel szemben folytatott versenyben csak legalább is hasonló, vagy lényegesen kiválóbb termékeket produkálnak, az önképzésre nagyobb gondot fordítanak, tökéletesítésükön több ambícióval fáradoznak. Örömmel várjuk az intézkedések további fejleményeit.

Fabius.

Az Augusztai Gyorssegély-alap és a hadibiztosítás.

Az Augusztai Gyorssegély-alap munkája nagy lármával indult, de annál nagyobb csendben posványosodott el. Már a szervezésénél történtek olyan tévedések és hibák, melyek előre a lassú elsorvadás csiráit foglalták magukban. Nem sajnáljuk az intézményt, sőt pusztulását a közérdek javára kell írunk,

hiszen a társadalom jótekonyságának téves értelmezői és végrehajtói ellen a legszigorúbban fellépni hatósági kötelesség lenne. Most azonban arról van szó, hogy az Augusztai Gyorssegély-alap üzleti vállalkozásba kezdett: újabban hadibiztosítással foglalkozik. Üzlet folytatásához utóvégre mindenkinek meg van a joga s ezt kifogásolni nem lehet, de igenis kifogásolhatjuk azt, hogy ez az üzlet a jótekonyság nevében szerveztetett. Önzetlenséget hangoztat s amellet fényes jövedelmet nyújt kiváltságos egyéneknek, a szegény hadiasszonyok keservesen befizetett filléreinek. Még ezt is eltűrnék, ha az üzletkötések létrehozása körül oly arcpirító visszaéléseket nem tapasztaltunk volna. Arról sem beszélünk, hogy úgynőkei avval a hazug kijelentéssel beSzállk rá a tájékozatlan asszonyokat férjük biztosítására, hogy ők a hatóság kiküldöttjei, a biztosítás kényszerű s aki jószántából nem írja alá a kötvényt, annak hivatalból vonják le államsegélyéből a biztosítási díj sokszorosát, esetleg államsegélyét is elveszti. Nem erről beszélünk, pedig ezt is tudjuk és készek vagyunk bármikor bizonyítani, de azt már még sem tűrhetjük szó nélkül, hogy a „nemescélú” Augusztai Gyorssegély-alap kiküldöttje beállítson egy gyámoltalan hadiasszonyhoz, annak egy képes- ujság csatajelenetét felmutatván, kijelentse, hogy a kép a férj ezredének küzdelmét ábrázolja és nem bizonyos, hogy a férj nem fekszik ott a halottak közt. „De ő (a kiküldött) azért hajlandó a biztosítást megkötni, de nem szabad senkinek sem felemlíteni, hogy a férj valószínűleg elesett.”

Ez több, mint lelketlenség, ez több a gonoszságnál és a szegény

hadiasszonyoknak még ezt is el kell szenvedniök. Mindezeket nem azért adjuk elő, mintha az Augusztai Gyorssegély-alap hadibiztosítási vállalatának más eljárását várnánk tőle az ezutáni időben, de szolgálatot akarunk tenni, segítségére akarunk lenni a Belügyminiszter Úrnak annak felismerésében, hogy 160704-1816. B. M. számú körrendeletében milyen intézményt ajánlott a törvényhatóságok támogatásába.

Evvel kapcsolatosan szükségesnek tartjuk figyelmébe ajánlani az illetékeseknek a hadibiztosítás hatósági jellegű, teljesen altruisztikus szervezését, az államnak kell megakadályozni, hogy a hadi-t-a vonultak vagy hozzátartozóik által befizetett fillérek egy része üzletemberek zsebébe vándoroljon? ne teljes egészében szolgálják azt a célt, melynek szolgálatra rendelvek.

Dr. H. R.

Az anya- és csecsemővédelem Pozsonyban.

Érdekes indítvány kerül nemcsakára Pozsony város törvényhatósági bizottságának közgyűlése elé. Az indítvány részletesen foglalkozik az anya- és csecsemővédelem jelentőségével és feltétlenül szükségesnek tartja, hogy a város, mint hatóság vegye kezébe az akció szervezését. E végből javasolja, hogy a városi tanács egy új szociális, vagy szociálpolitikai ügyosztályal bővíttessék ki, mely ügyosztály, mint hatóság, végrehajtó hatalommal is bírjon.

Nem új egyesületre, nem kísérletezésre van immár szükség, hanem céltudatos, hozzáértéssel megalapozott, nagy koncepciójú munkára, amely a nemzetmentő feladatot

méltón oldhassa meg. Az ügyosztály vezetőségének az anya- és csecsemővédelem dolgában és általában a szociális munkában, gyakorlatilag képzett védőnők és szakorvos állnának rendelkezésére.

Az ügyosztály feladatai nagyjában:

1) Érintkezik, illetve a kapcsolatot fentartja az összes állami, törvényhatósági és társadalmi intézményekkel, melyek akár közvetve, akár közvetlenül az anya- és csecsemővédelem szolgálatára lehetnek.

2) Hivatásos védőnők útján, akiknek alkalmaztatását a város elvben már elhatározta, az arra szorulókat az állam intézményeinek védelmébe utalja, vagy a meglévő s a létesítendő társadalmi intézmények segítségével részesítteti.

3) Szakorvosa, a város gyermekorvosai segítségével terjeszti és népszerűsíti az anyaságra, az újszülöttek hygienere vonatkozó tudnivalókat.

4) Gondoskodik jogi, mint hygienikus szempontból a leányanyákról és azok leginkább veszélyeztetett csecsemőiről, az ipari vállalatoknál foglalkoztatott anyákról és a szülés előtt álló nőkről s addig, míg kötelező anyasági biztosítás törvényesen létesül, elősegíti ily önszegélyző pénztár létesülését, bécsi és más külföldi intézmények mintájára.

5) Igyekszik Pozsonyban állami gyermekmenhely létesítését elérni, a gyermekkórházzal kapcsolatban egy megfelelő hygienikus tejkonyhával ellátott csecsemőosztály felállítását keresztül vinni.

A létesítendő ügyosztály hatáskörébe tartoznának a lakásügy, szociális hygiene és általában mindazok a kérdések, melyek egy fejlődő, különösen ipari jellegű város lakó-

sainak jóléte érdekében megoldásra várnak.

Az indítvány minden érdeklődést és figyelmet megérdemel s ha megvalósul, Pozsony város ez országban a legtokéletesebb anya- és csecsemővédelmi szervezettel fog rendelkezni.

Mindezek mellett egy fontos körülményt szeretnénk Pozsony város figyelmébe ajánlani. Bár az indítvány szociális vagy szociálpolitikai ügyosztály létesítését tervezi, a később előadottak során kiviláglik, hogy egy ügyosztály munkássága főleg az anya- és csecsemővédelemben merül majd ki. Elismerjük az anya- és csecsemővédelem óriási jelentőségét, de mint ezt e számunk egyik cikkében részletesen megírtuk, az i anya- és csecsemővédelmi akciót nem tekinthetjük annak a munkáságnak, mely a neki tulajdonított nemzetmentő feladatot egymagában betöltheti. Az anya- és csecsemővédelem a szociálpolitikának csak egy fejezete, amely egymagában csak pillanatnyi helyzetre bír kihatással. Az indítvány oly határozottsággal állapítja meg, hogy „nem kísérletezésre, hanem céltudatos, hozzáértéssel megalapozott, nagykoncepciójú munkára van szükség, s az a munka csak az egyetemes családvédelem lehet. Az anya- és csecsemővédelemből divatot űznek bár ennek is örvendünk, de az egyetemes családvédelemről mitsem akarnak tudni. A hozzá nem értés, a dilettáns buzgalom minden jóakarat mellett is jóvá tehetetlen károkat okozhat avval, hogy zsákutcába juttatja a szociálpolitika ügyét. Pozsony város indítványozója olyan nagy hozaáértéssel s olyan határozottsággal adja elő tervezetét, hogy bizni tudunk a tervezetnek az előadottakhoz képest való kibővítésé-

ben. Pozsony város adott helyzete, egészséges gazdasági élete, képzett szakemberei garanciát nyújtanak a szervezet kellő kiépítésének lehetőségére. Mi Pozsonytól és nem Budapesttől várjuk az új, tokéletes szociálpolitikát.

-r. o.

Pesti Izraelita Nőegylet jótékonyága.

A háború alatt gombamódra szaporodó és a jóhiszemű sajtó beharangozása révén szolid színezetre szert tevő jótékony egyesületek közül szinte kiemelkedik a Pesti Izraelita Nőegylet munkássága. Ee az egyesület, mint ahogy 52 éves fennállása óta mindig tudott alkalmazkodni a körülmények által adott szükség eseteihez, úgy most is mindegyik működési ága hozzáidomult a háborús viszonyokhoz.

A hadbavonultak hozzátartozóinak készpénzsegítségét ad, leányárvaházába főképp elesett katonák árváit helyezi el, gyermekágyas otthonába elsősorban a harctéren lévők szülés előtt lévő nejeit veszi fel, felekezetre való tekintet nélkül. Mint az egyesület évi jelentéséből kitűnik, összesen 837 nő, (ezek közül 355 hadbavonult felesége) betegedett le az intézetben. Dicséretre méltó munkássága a Nőegyletnek a mai nehéz viszonyok között a Népkonyha fönntartása is. Ebben a népkonyhában naponta mintegy 1100-1200 ebédet szolgálatnak az ott jelentkezőknek valláskülönbség nélkül. A Nőegylet csendesesen, minden reklám-lárma elkerülésével folytatott munkássága megérdemli ezért azt az elismerést, melyet az Orsz. Hadsegélyző Bizottság nyújtott részére akkor, midőn az egyesületet 1915.

évi január havától kezdve a háború végéig havi 2000 koronával támogatja. Ez ugyan elenyészően csekély összeg, ha figyelembe vesszük az egyesületnek 1915-iki háborús évi szükségleteit, amelyek összesen 411,183 K 20 f. tesznek ki. Mindezek az eredmények a Nőegylet szervezésében lelik magyarázatukat, amennyiben az adminisztrációs kiadás a minimumra korlátoztatott, aminek előfeltétele az, hogy a tagok önzetlen közreműködésével dolgozhatnak. Örülni tudnánk, ha a jótékony egyesületek a Peóti Izraelita Nőegylet működéséről példát vennének.

Dr. H. D. P.

„Hadiárvák az ipari pályákon”

címmel sok gyakorlati tudással megírt tanulmányt adott ki dr. Dóczi Sámuel. A tanulmány, mely az általános tanoncképzés szempontjából becses irányelveket tartalmaz, a hadiárva-kérdés szempontjából külön önálló jelentőséggel nem bír s hogy a szerző mégis a hadiárva-ügygyel hozta kapcsolatba, valószínűleg azért volt, hogy nagyobb aktualitással ruházza fel. Pedig a tanoncképzés a maga saját terepén szintén ugyanolyan időszerű és állandóan az érdeklődés felszínén tartandó, mint a hadiárvakérdés és szociálpolitikai vonatkozásainak azt a részét, mely a fiatalok kriminalitása elleni küzdelemmel szorosban egybefügg, most e küzdelem elposványosodásának idején különös hangsúlyozással szeretnénk a társadalom figyelmébe ajánlani.

Dr. Dóczi Sámuel tanulmánya az Országos Iparegyesület által indított hadiárva akció keresztülvitelének

irányelveire mutat rá. Magától a hadiárva akciótól nem várunk sokat, de igenis várunk attól a tanoncvédelmi akciótól, melynek keretéhez a tanoncsorban lévő hadiárvák is tartozni fognak. Ezt a kérdést egyedül a hadiárvákra specializálni nem szabad, már csak azért sem, mert a hadiárvák ügyének egyetemesen nem használ s a sikertelenség sújtaná azokat az egyes hadiárvákat is, akiknek társadalmi érvényesüléséhez pedig feltétlenül szükséges a nagy, általános tanoncvédelmi szervezetbe való beleilleszkedés. Dr. Dóczi Sámuel tanulmánya, mely Benkő Gyulánál jelent meg, a tanoncvédelem iránt érdeklődőknek bizonyára sok tanulsággal fog szolgálni.

Hadiárvavédelem - Temesvárott.

A magyar gyáriparosok országos szövetségének temesvári fiókjá, elnökének: Szana Zsigmondnak kezdeményezésére, külön hadiárva-bizottságot alakított, melynek az a célja, hogy a temesvári hadiárvák ellátásáról és felneveléséről gondoskodják.

A temesvári gyárosok eddig száz-ezer koronát ajánlottak fel az akció rendeltetésére.

A hadiárva-bizottság teendői főleg arra irányulnak, hogy a temesvári gyárakban dolgozott munkások árváinak, illetve feleségeinek keresetét juttasson, illetve eddigi kereseti viszonyait megjavítsa, a kereset képtelen árvák részére pedig azok

megélhetését és felneveltetését biztosító segélyeket folyósítson, továbbá hogy az árvák neveléséi s kereseti pályádra való előkészítését pedagógiai szakemberek tanácsának igénybevételével a lehető legtökéletesebbé tegye.

A gondoskodás alapelve: a gyermekeknek anyjuknál való meghagyása. A bizottság eddig hatvanöt árva édesanyját részesíti anyagi támogatásban, amely támogatás havonként nyolczszázhatvan koronát vesz igénybe.

A bizottság munkáját helyes alapokra fektette: a családvédelem alapjaira. Helyes és mélyrelátó érzéssel választotta ki a hadiárvavédelem módozatait akkor, mikor hangzatos jelszavakkal nem árvaházak építésére gyűjtött, amely gyűjtés eredménye az árvaház felépítéséig holt tőke a hadiárvavédelem szempontjából, hanem a gyermekvéde-

lem középpontját: az egész család helyzetét vette kiindulási pontul s elsősorban nem adománynyújtással, hanem kedvező kereseti lehetőségek biztosításával igyekszik segíteni és csak akkor kerül előtérbe az anyagi támogatás, ha a munka egyébként eredményes nem lehetne.

A bizottság munkássága a hivatalos gyermekvédelem vezetőinek érdeklődését is felkeltette s a legutóbbi gyűlések egyikén Bosnyák Zoltán dr. miniszteri tanácsos és Szana Sándor dr. budapesti állami gyermekmenhely igazgatója is részt vett.

A hadiárvavédelem különböző irányítói, csírátlán eszmék propagálói, a temesvári gyárosok munkásságát tekintsék meg, értékes és végeredményes példákon okulhatnak. Az adakozó társadalommal szemben fennálló kötelezettséggel utóvégre is számolni kell.

